

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

2023 YILI YAPI İŞYERLERİNDE
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMLI TEFTİŞİ

(Nisan, 2024)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın çalışma hayatı ile ilgili maddeleri kapsamında çalışma hayatını düzenleyici, işçi - işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alınmasından sorumlu olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı insana yakışır, yeşil ve dijital dönüşümünü tamamlamış güvenli bir iş ortamında tam istihdam ile sürdürülebilir kalkınmayı sağlamış müreffeh bir Türkiye vizyonu çerçevesindeki temel misyonu; çalışan sağlığını, güvenliğini ve refahını esas alarak; çalışma barışı ve düzenini, etkin bir sosyal güvenlik sistemini sağlamak; tam istihdamı destekleyici ulusal ve uluslararası etkin bir işgücü piyasası oluşturmak ve denetlemek, yabancı ülkelerdeki Türk toplumunun çalışma ve sosyal güvenlik alanlarındaki hak ve menfaatlerini korumak ve çalışma yaşamına ilişkin veriye dayalı politikaları geliştirmek ve uygulamaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin uygulanmasının izlenmesi ve çalışma hayatının denetlenmesi ile ilgili görevleri, 5690 sayılı Kanun ile onanan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 sayılı ILO Sözleşmesi gereği Bakanlık merkez teşkilatında yer alan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının çalışma hayatını denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisi ve çalışanların sağlık ve güvenliğinin sağlanması amacıyla görev yapan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının, 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde belirtildiği üzere Bakanlığın görev alanına giren faaliyet ve işlemlerle ilgili teftiş, inceleme ve soruşturmaları yürütmek, gerekli önlemleri almak veya aldırarak, çalışma hayatı ile ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatın uygulanmasını izlemek, mevzuat çalışmaları yapmak, teftiş ve denetimler sonucunda mevzuatın aksayan yönleri, uygulanabilirliği, sektörel düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarca alınması gereken önlemleri belirlemek; çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıt dışı istihdam, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak; çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmak gibi görevleri bulunmaktadır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak çalışan, işveren ve bunların temsilcilerinden oluşan çalışma hayatının tüm sosyal taraflarını kapsayan yenilikçi, şeffaf ve mesleki etik değerlere bağlı ve önleyici bir anlayış içerisinde yürütülen iş teftişi faaliyetlerindeki temel amaç; çalışanların çalışma ortam ve koşullarının iyileştirilmesi, bireysel ve toplu iş uyuşmazlıklarının en düşük seviyeye indirilerek çalışma barışının tesis edilmesi olup bu süreçte sosyal diyalog mekanizmalarının etkin bir şekilde işletilmesi ve rehberliğin esas alınması öncelikli politika olarak benimsenmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Önleyici yaklaşımla belirlenen risklere yönelik işyerlerinin mevzuata uyumunun kalıcı ve sistematik bir şekilde sağlanmasına, güçlü bir güvenlik kültürü geliştirmek üzere sektörle yakın iş birliği içinde risklerin kaynağında önlenmesine, sektöre tavsiye ve rehberlik sağlanması yoluyla işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden var olabilecek tehlike ve risklerin azaltılması ile taraflar arasında çalışma barışının sağlanmasına katkıda bulunulması amaçlanarak yürütülen programlı teftişlere ilişkin hazırlanan Genel Değerlendirme Raporları ilgili tarafların bilgilerine sunulmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

BAŞKAN SUNUŞU

2023 yılında yürütülen programlı teftişlerin uygulama esaslarının belirlenmesi ile yürütülmesinde, Genel Değerlendirme Raporunun yazımında görev alan İş Müfettişlerine, teftiş aşamasında gerekli kolaylığı sağlayan işveren ve çalışanlara, kamu kurum ve kuruluşlarına, katkısı ve katılımı olan tüm paydaşlara teşekkür eder, bu raporun ülkemiz ve çalışma hayatı için yararlı olmasını temenni ederim.

Bekir AKTÜRK
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
BAŞKAN SUNUŞU	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER.....	1
1. TEFTİŞİN ADI	1
2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ.....	1
3. TEFTİŞİN AMACI	2
4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER	2
5. ÇALIŞMA TAKVİMİ.....	3
6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER	3
7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	4
8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ	5
9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER	9
II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	11
1. HAZIRLIK AŞAMASI	11
2. TEFTİŞ AŞAMASI.....	17
3. İSTATİSTİKLER.....	19
3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler	19
3.2. Çalışan Bilgilerine İlişkin İstatistikler	19
3.3. Teftiş Sonucuna İlişkin İstatistikler	20
3.3.1. Genel İstatistikler	20
3.3.2. Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin İstatistikler	21
3.3.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar	24
III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR.....	25
IV. BÖLÜM SONUÇ	27
1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME	27
2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ.....	28
3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ	28
KAYNAKÇA	31

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KISALTMALAR LİSTESİ

ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (Nomenclature Générale Des Activités Economiques Dans Les Communautés Européennes)
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSGSS	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Programlı Teftiş Kapsamındaki İller	4
Şekil 2 İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları	6
Şekil 3 İş Kazası Nedeniyle Hayatını Kaybeden Sigortalıların Yıllara Göre Dağılımı	7
Şekil 4 100.000 Sigortalı İçin İş Kazası Sayıları	7
Şekil 5 100.000 Sigortalı İçin Ölüm Vaka Sayıları	8
Şekil 6 2022 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısının Faaliyet Gruplarına Göre Dağılımı.....	8
Şekil 7 Betonarme Bina İnşaatlarında İş Akışı.....	10
Şekil 8 2022 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalıların İllere Göre Dağılımı	15
Şekil 9 Ölümlü İş Kazası Sayılarının İllere Göre Dağılımı	16
Şekil 10 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların İlgili Yönetmeliklerinin Oransal Dağılımı	25
Şekil 11 2023 Yılında Yürütülen Programlı Teftiş Kapsamında Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların Konu Bazında Dağılımı	26

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 2023 Yılı Çalışma Takvimi	3
Tablo 2 2018-2022 yılları arasında işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler.....	5
Tablo 3 2023 yılı teftiş programında yer alan illerde 2022 yılında iş kazası geçiren sigortalı sayıları SGK istatistikleri	13
Tablo 4 2023 Yılı Programlı Teftişlerinde İllere Göre Ulaşılan Çalışan Sayıları	19
Tablo 5 İllere Göre Teftiş Programına Alınan İşyeri Sayısı.....	20
Tablo 6 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler.....	21
Tablo 7 Durdurulan İşyeri Sayısının İllere Göre Dağılımı	22
Tablo 8 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Önerilen İdari Para Cezası.....	23
Tablo 9 Suç Duyurusu ve İhbarlara İlişkin Bilgiler.....	24

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1. TEFTİŞİN ADI

2023 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi.

2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ

Çalışma hayatına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkanlığınca yayımlanan istatistik yıllıklarındaki iş kazalarına ilişkin veriler incelendiğinde; ölümlle sonuçlanan iş kazalarında yapı sektörünün ilk sırada yer aldığı ve ölümlle sonuçlanan iş kazalarının yaklaşık %28'inin bu sektörde meydana geldiği görülmektedir. İnşaat sektörünün ağır çalışma koşulları, çalışanların eğitim seviyelerinin diğer sektörlere nispeten daha düşük olmasının yanı sıra sektörde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yeterli seviyede olmaması, mevzuatta öngörülen tedbirlerin işyerlerinde uygulanmaması, yapı işyerlerinde çalışan sirkülasyonunun fazla olması ve yapılan işlerin geçici olması sebebiyle çalışma koşullarının değişkenlik göstermesi karşısında iş sağlığı ve güvenliği açısından önlem alma konusunda sürekliliğin sağlanamaması sektörde ciddi yaralanmalı ve ölümlü kazaların meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır.

Yapı işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, sağlık ve güvenlik yönünden daha uygun çalışma ortamlarının oluşturulması ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesine katkı sağlanması amacıyla, 5690 Sayılı Kanunla Onaylanan Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi gereğince; çalışanları korumak ve çalışma yaşamı ile ilgili mevzuatın uygulanıp uygulanmadığını izlemek ve denetlemek, çalışma barışının oluşması ve korunmasını sağlamak gibi hususlarla birlikte ülkemizin 2015 yılında onayladığı 167 Sayılı İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilecek programlı teftişlerin gerekçe ve esasları kapsamında yer almaktadır.

Bu bağlamda yapı sektöründe insana yakışır iş ortamının sağlanmasına katkı sağlamak üzere 2023 yılında yapı sektöründe inşaat faaliyetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü dönemlerde ve illerde, yapı sektöründe öncelikli olarak belirlenen konularda önleyici odaklı rehberlik ve teftiş faaliyetlerinin yürütülmesi uygun görülmüştür.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” çerçevesinde yürütülecek teftiş faaliyetlerinin;

- Yüksekte Çalışma
- İş Ekipmanları
- Yangın, Parlama ve Patlama
- Elektrikle Temas
- Düşen Cisimler
- Barınma ve Dinlenme Yerleri
- Kazı Çalışmaları
- 2015/4 sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberi'nin birinci kitap birinci kısım dördüncü bölüm Madde 3.6'da belirtilen; iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli, risk değerlendirmesi, çalışan temsilcisi ve iş sağlığı ve güvenliği kurulu
- Kayıt dışı istihdam, yabancı çalışan, çocuk işçiliği, eşitlik ilkesi, korumalı işyerleri, konularını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

3. TEFTİŞİN AMACI

Yapılan istatistikî çalışmalar neticesinde hazırlanan “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” ile mevcut iş sağlığı ve güvenliği şartlarının daha iyi hale getirilmesi, işverenler tarafından işyerlerinde çalışma şartlarının ve çalışma ortamının mevzuata uygun hale getirilmesi amacıyla önlem alınıp alınmadığının teftiş edilmesi ve güvenli çalışma ortamının oluşturulması amaçlanmıştır.

4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER

2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülen Programlı Teftişin; 55 ilde, 5 Grup Başkanlığında 80 iş müfettişi ve 40 heyet ile gerçekleştirilmesi planlanmış olup Grup Başkanlıklarında yer alan program ve heyet sayıları:

- Adana Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 6 program ve 2 heyet;
- Ankara Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 51 program ve 17 heyet;
- Bursa Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 12 program ve 4 heyet;

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İstanbul Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 30 program ve 10 heyet;
- İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 21 program ve 7 heyet olarak belirlenmiştir.

5. ÇALIŞMA TAKVİMİ

Ülke genelinde, 2023 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi çalışmaları dört ana aşamada gerçekleştirilmiştir.

- Hazırlık Aşaması
- Teftiş Aşaması
- Analiz ve Değerlendirme Aşaması
- Genel Değerlendirme Raporu Yazımı

2023 Yılı çalışma takvimi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Çalışma Takvimi

Faaliyet	Dönem
Hazırlık Aşaması <ul style="list-style-type: none"> • Araştırma faaliyetleri • Toplantılar • Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri	Ocak 2023 Ocak 2023 Şubat 2023
Teftiş Aşaması <ul style="list-style-type: none"> • Teftişlerin yürütülmesi • Raporların yazımı	Temmuz-Aralık 2023 Temmuz-Aralık 2023
Analiz ve Değerlendirme Aşaması <ul style="list-style-type: none"> • Değerlendirme toplantıları ve istatistiklerin analizi	Aralık 2023
Genel Değerlendirme Raporu Yazımı	Şubat-Mart-Nisan 2024

6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER

2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülen Programlı Teftiş kapsamında Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Giresun, Isparta, İstanbul, İzmir, Karabük, Karaman, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

41.20-İkamet amaçlı olan veya ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı (41.20.01:İkamet amaçlı olmayan binaların inşaatı (fabrika, atölye vb. sanayi üretimini amaçlayan binalar ile hastane, okul, otel, işyeri, mağaza, alışveriş merkezi, lokanta, kapalı spor tesisi, cami, kapalı otopark, tuvalet, vb. inşaatı), 41.20.02: İkamet amaçlı binaların inşaatı (müstakil konutlar, birden çok ailenin oturduğu binalar, gökdelenler vb.nin inşaatı) (ahşap binaların inşaatı hariç), 41.20.03: (Prefabrik binalar için bileşenlerin alanda birleştirilmesi ve kurulması)

42-Bina Dışı Yapıların İnşaatı (42.12: Demir yolları ve metroların inşaatı)

43.99-Başka yerde sınıflandırılmamış diğer özel inşaat faaliyetleri (43.99.01:Yapısal çelik bileşenlerin kurulması işleri (bina, köprü, gezer vinç veya elektrik iletim kulesi gibi diğer yapılar için prefabrik yapısal çelik bileşenlerin kurulması vb.) kodlu işyerleri teftiş edilmiştir.

8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ

Teftişe alınan işyerlerinin tespiti için 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre kısa vadeli sigorta kollarından olan iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin SGK Başkanlığı tarafından tutulan 2018-2022 yılları arasındaki zorunlu sigortalılara ait veriler incelendiğinde, Covid-19 pandemisinin etkisiyle, 2019 yılında yapı işkolunda faaliyet gösteren işyeri sayısında ve istihdam edilen işçi sayısında azalma meydana geldiği; 2020 yılı ve sonrasında tüm sektörlerde ve buna paralel olarak da yapı sektöründe işyeri sayısının arttığı, sektörde istihdam açısından yükselme olduğu görülmektedir.

2018-2022 yılları arasındaki işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 2018-2022 Yılları Arasında İşyeri ve Zorunlu Sigortalı Sayılarına İlişkin Veriler (SGK İstatistik Yıllıkları)

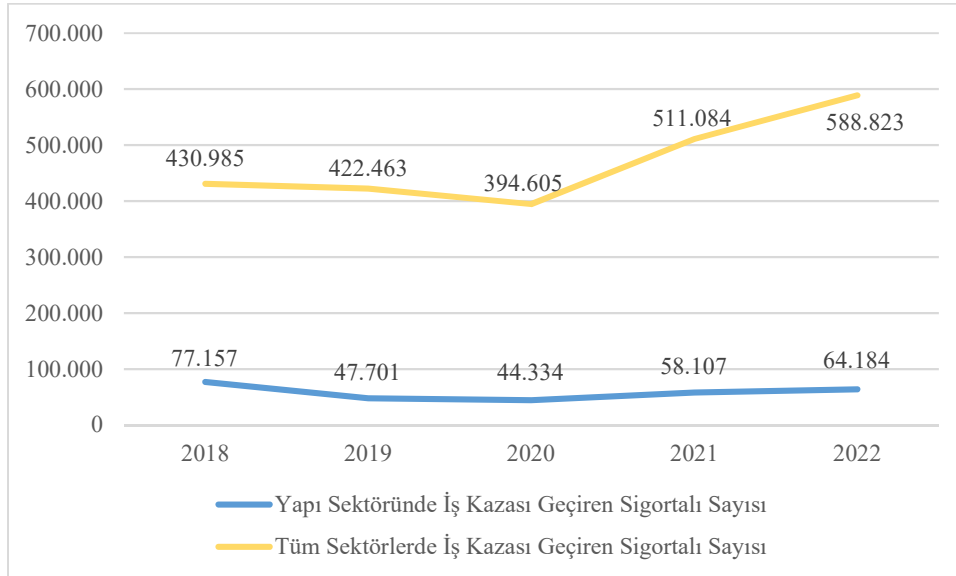
Yıl	Tüm Sektörler		Yapı Sektörü (5510 4-1(a) kapsamında sigortalılar)	
	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı
2018	1.879.771	20.093.780	185.648	1.601.184
2019	1.891.512	20.172.891	155.937	1.294.788
2020	1.960.911	21.064.613	179.183	1.587.666
2021	2.087.692	22.382.418	197.775	1.630.678
2022	2.189.841	23.741.403	210.507	1.808.486

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş planlamasında kullanılmak üzere, SGK İstatistik Yıllıkları ile SGK Başkanlığına yapılan iş kazası bildirimleri, 2022 yılında yapı sektöründe yürütülen programlı teftişlere ilişkin bilgiler, Başkanlığımızın veri tabanında yer alan işyeri sayıları, çalışan sayıları, kaza geçiren sigortalı sayıları ve kaza sonrası ölüm sayılarının illere göre dağılımı analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, son beş yılda (2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları) 41, 42 ve 43 NACE kodlu işyerlerine ait veriler incelenmiş, illerin seçilmesinde bu faaliyet kodlarında meydana gelen iş kazası sayıları, sigortalının ölümü ve uzuv kaybı ile sonuçlanan kazaların illere göre dağılımı ve illerdeki işyeri sayıları ve çalışan sayılarının illere göre dağılımı dikkate alınmıştır.

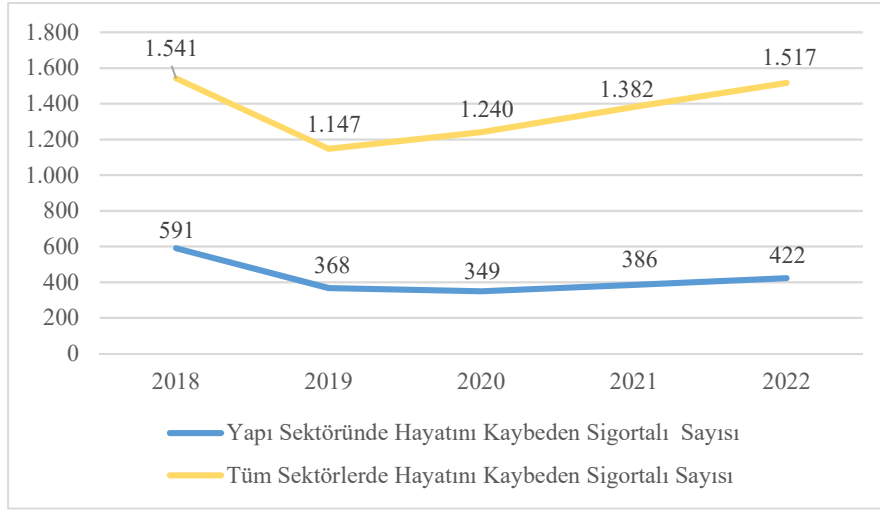
SGK İstatistik Yıllıklarına göre 2018-2022 yılları arasında yapı sektörü ve tüm sektörlerde meydana gelen iş kazası geçiren sigortalı sayısının yıllara göre değişiminin grafiksel gösterimi Şekil 2’de, bu kazalarda hayatını kaybeden çalışanların yıllara göre değişiminin grafiksel gösterimi ise Şekil 3’te yer almaktadır.

Şekil 2 İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları

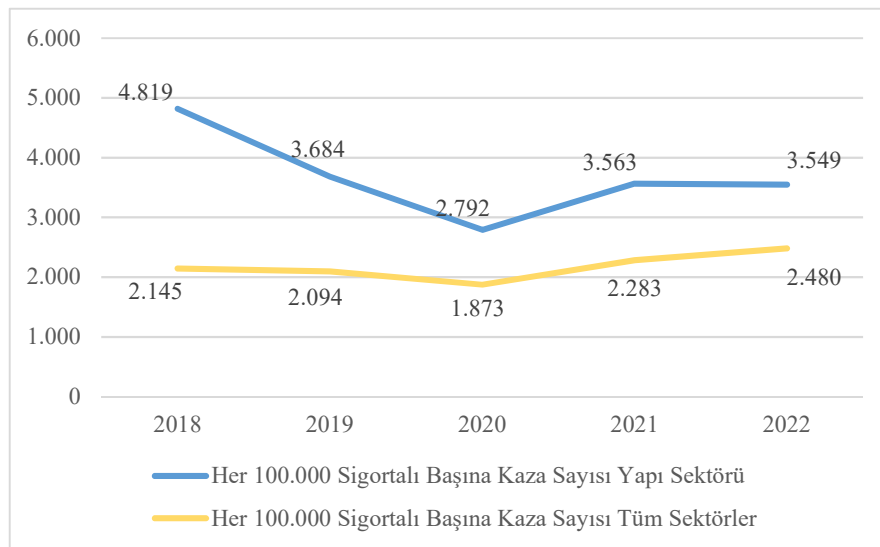

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 3 İş Kazası Nedeniyle Hayatını Kaybeden Sigortalıların Yıllara Göre Dağılımı

100.000 sigortalı için iş kazası ve iş kazası neticesinde ölüm sayıları incelendiğinde 2019 ve 2020 yıllarında bu değerlerin önceki yıllara göre düşme eğiliminde olduğu görülse de 2021 yılında yapı sektörü dâhil olmak üzere tüm sektörlerde 100.000 sigortalı başına iş kazası sayısı ve ölüm sayısının arttığı; 2022 yılında ise 100.000 sigortalı başına iş kazası ve ölüm sayısının tüm sektörlerde artarken yapı sektöründe azaldığı görülmektedir. Yapı sektörü ve tüm sektörler ayrı olmak üzere meydana gelen kazaların 100.000 çalışan başına oranının yıllara göre değişimi Şekil 4’de, meydana gelen ölümlü kazaların 100.000 çalışan başına oranının yıllara göre değişimi ise Şekil 5’te gösterilmektedir.

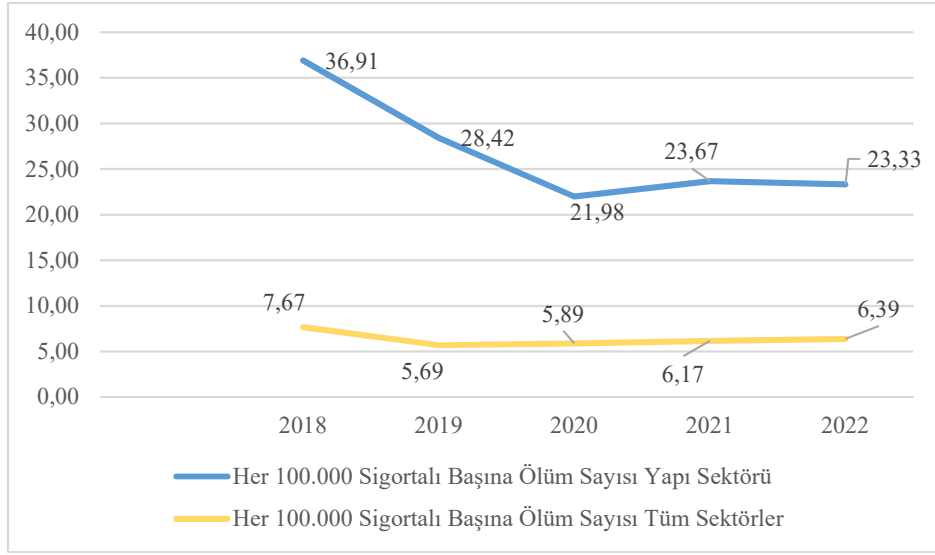

Şekil 4 100.000 Sigortalı İçin İş Kazası Sayıları

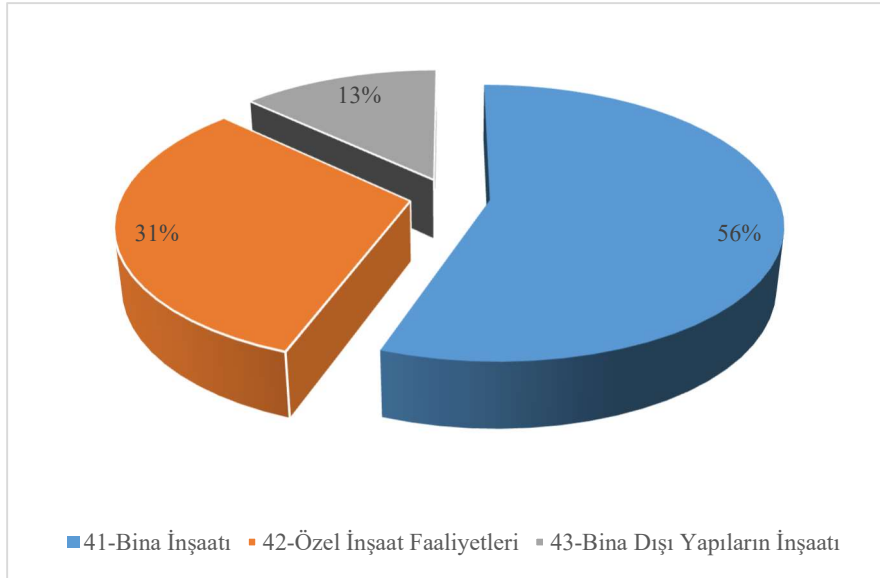

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 5 100.000 Sigortalı İçin Ölüm Vaka Sayıları

SGK Başkanlığı veri tabanı üzerinden 2022 yılında yapı sektöründe meydana gelen iş kazalarına ilişkin yapılan bildirimlerin analizi ile elde edilen sektörde iş kazası geçiren sigortalı sayısının NACE koduna göre dağılımı Şekil 6’da gösterilmektedir.

Şekil 6 2022 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısının Faaliyet Gruplarına Göre Dağılımı

Programa alınan işyerleri SGK Başkanlığından temin edilen işyeri listeleri üzerinden belirlenmiş olup listede bulunmayan ancak Grup Başkanlıklarının teftişe alınmasını uygun bulduğu işyerleri de değerlendirilmiştir. Program hazırlanması aşamasında; çalışan sayısının ve/veya işyerinde faaliyet gösteren alt işveren sayısının fazla olduğu işyerlerine ve tüzel kişiliği haiz işverenlere ait işyerlerine öncelik verilmiş, görev sayısı belirlenirken işyerinin büyüklüğü, alt işveren sayısı, işyeri adresi vb. hususlar da göz önünde

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

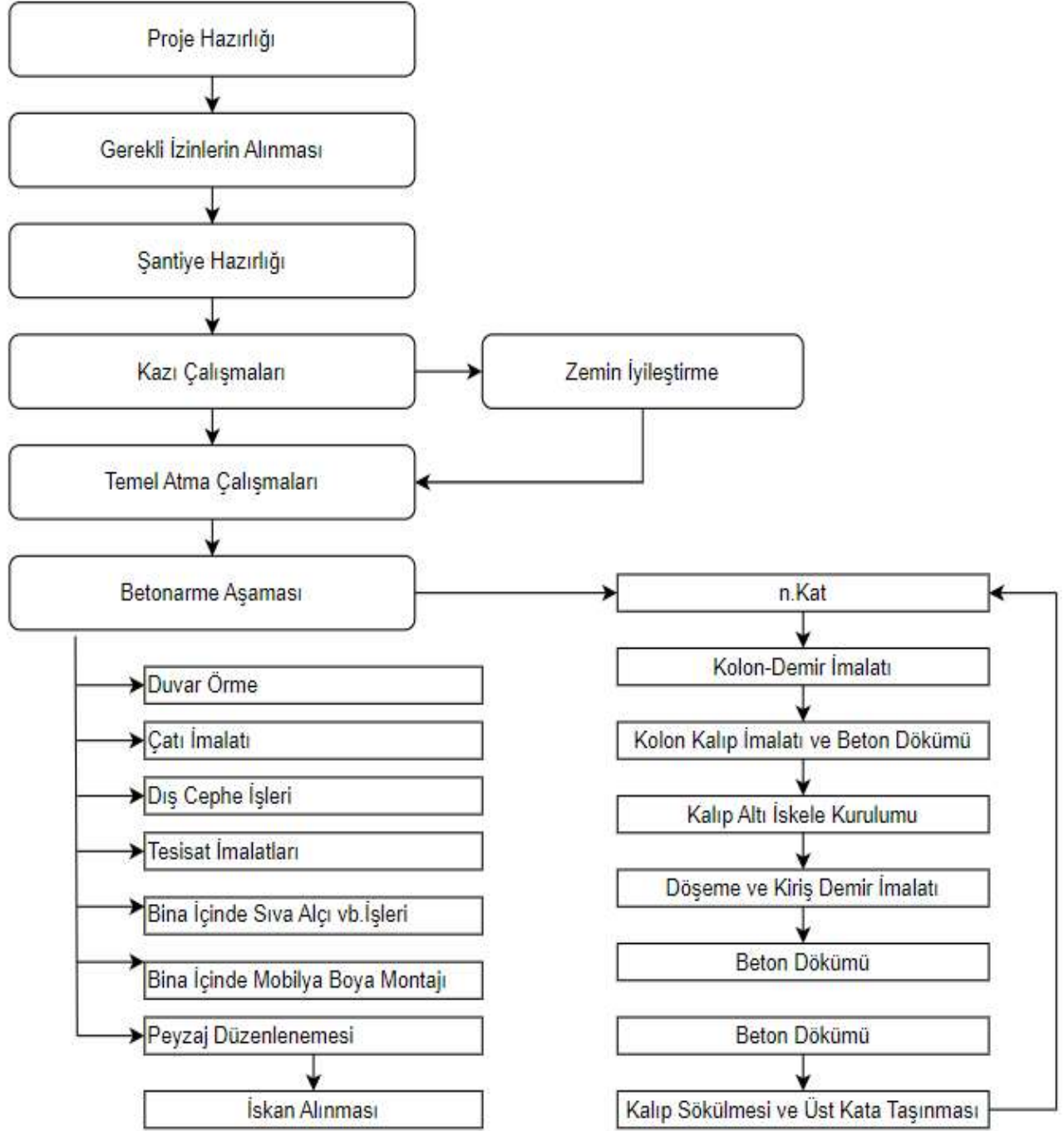
bulundurulmuştur. Rehberlik faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve farklı işverenlerin işyerleri nezdinde de iyileştirme sağlanması amacıyla mümkün olduğunca aynı işverenin aynı ildeki farklı işyerleri programa alınmamıştır. Yapı işyerlerine ilişkin iş sağlığı ve güvenliği konusunda CİMER ve ALO 170 hattına yapılan bildirimler ile Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal eden ihbar ve şikâyet evrakları müfettişlere programlı teftiş görevlerinin yanında inceleme görevi olarak verilmiştir.

9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER

Teftişi yapılan 41, 42 ve 43 NACE kodlu iş yerlerinde, zemin etüdü, mimari proje, statik proje, elektrik, makine projeleri, yapı ruhsatı vb. işlemleri tamamlandıktan sonra iş başlar. Bu süreçlerin devamında şantiye alanının çevresi yetkisiz kişilerin girmesini engelleyecek şekilde kapatılır ve işin büyüklüğüne göre şantiye kurulur. Zemin etüt raporuna göre zemin iyileştirme yapılabilir. Hafriyat kotuna kadar kazı yapılarak yapı işlerine fiilen başlanır. Kazı işlemi tamamlanınca grobeton ve temel izolasyon işlemlerine geçilir. Temel kalıbı, demir döşeme işlemi vb. tamamlanınca temel betonu dökülür ve temel imalatı tamamlanmış olur. Betonarme yapı inşaatlarında taşıyıcı sistem türüne göre kolon, kiriş, döşeme kalıpları kurulumu ve demir döşeme işlemi ile imalat tamamlandıktan sonra beton dökülür ve betonun prizini almasıyla kalıp sökülür ve temizlenir. Her kat için aynı işlemler tekrarlanır. Bu işlemler devam ederken alt katlardan başlamak suretiyle duvar örme işleri de gerçekleştirilir. Betonarme imalatı tamamlandıktan sonra çatı yapılır. Bina dış cephesinde ise sıva, mantolama ve boya yapılır. Bina içinde sıva, alçı, tesisat işlemleri gerçekleştirilir. Tesisat kurulumu tamamlandıktan sonra şap betonu dökülür, iç duvarlar boyanır, seramik kaplamalar tamamlanır, doğramalar monte edilir, parke kaplanır. Peyzaj düzenlemesi yapılır. Böylece bina inşaatı genel hatlarıyla tamamlanmış olur.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 7 Betonarme Bina İnşaatlarında İş Akışı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. HAZIRLIK AŞAMASI

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları, teftiş önerileri ve gerekçelerini içeren Yıllık Teftiş Programlarına ilişkin tekliflerini 2022 yılı içerisinde hazırlamıştır. Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından önceki yıllarda yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde gözlemlenen ve yaşanan problemler ile bu problemler için önerilen çözüm metotları yapı işyerlerinde uygulama esaslarının hazırlanmasında dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra son yıllarda (2020, 2021 ve 2022 yılları) ülke ekonomisinde görülen daralma, buna bağlı olarak inşaat sektöründe meydana gelen küçülme ve 2021-2022 yıllarına ait inşaat iş kolundaki çalışan ve işyeri sayısı olmak üzere iki farklı istatistiki veri incelenmiş ve değerlendirilmiş, 2022 yılı Haziran ve 2023 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerlerine ait liste elde edilmiş ve incelenmiş olup yapılan değerlendirmeler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

Teftiş konularının belirlenmesinde, yapı iş yerlerinde istihdam edilen çalışanların işyerlerinde uzun süre maruz kaldığı sektöre özgü riskler, geçmiş yıllarda meydana gelen ölümlü kaza bildirimlerinden edinilen veriler, sektörde önceki yıllarda gerçekleştirilen teftişlerden elde edilen sonuçlar ve 2022 yılında yürütülen programlı teftişler kapsamında işyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar analiz edilmiştir. Bununla birlikte, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal eden şikâyet, ihbar, 2015/4 sayılı Bakanlık Genelge esasları, önceki yıllarda yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişler sonucu elde edilen tecrübeler, genel değerlendirme raporları, Grup Başkanlıkları tarafından yapılan öneriler de dikkate alınmıştır.

Yapı iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği programlı teftişi;

Yüksekte Çalışma

- Geçici Kenar Koruma Sistemleri
- Güvenlik Ağları
- Kişisel Koruyucu Donanım kullanımı
- Yaşam Hatları ve Ankraj Noktaları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İş Ekipmanları

- Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskeleleri (Dış Cephe İş İskeleleri)
- Kalıp Altı İskele Sistemleri, Çalışma Platformları, Tırmanır Kalıp Sistemleri, Malzeme Alma Platformları
- Prefabrik Elemanlardan Yapılmış Seyyar Erişim ve Çalışma Kuleleri (Mobil İskeleler)
- Asılı Erişim Donanımları (Asma İskele)
- Sütunlu Cephe Platformu
- İnşaat Vinçleri - Personel ve malzeme taşımak için - Düşey kılavuz raylı, kabinli (İnşaat Asansörleri)
- El Merdivenleri (Seyyar Merdivenler)
- Kaldırma ve iletme Ekipmanları (Kule Vinç, Mobil Vinç, Yerden/Yukarıdan Kumandalı Vinç, Forklift, Yükseltilebilen Seyyar İş Platformları vb.)

Yangın, Parlama ve Patlama

- Yanıcı ve alevlenir malzemelerin depolanma ve kullanım koşullarından kaynaklı riskler
- Barınma ve dinlenme yerlerinde yangın tehlikesi

Elektrikle Temas

- Başta havai hatta temas ve yeraltı elektrik hattına temas riski
- İş yeri elektrik ve topraklama tesisatı
- Elektrikli el aletlerinin kullanımından kaynaklı riskler

Düşen Cisimler

- Malzeme düşme riski bulunan alanlara erişimin engellenmesi
- Toplu koruma tedbirleri (koruma çatıları/platformlar, koruma/yakalama fileleri vb.),
- Kişisel koruyucu donanım kullanımı

Barınma ve Dinlenme Yerleri

- Yeterli kapasite (yeterli genişlik, yeterli ranza, yeterli duş ve tuvalet vs.)
- Yapıların sağlamlığı
- Acil kaçış yolları ve acil çıkış kapıları
- Hijyen şartları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- Isıtma ve soğutma sistemleri
- Uygun yemek yeme yerleri
- Duş mahalli, soyunma yerleri ve elbise dolapları

Kazı Çalışmaları

- İksa, Destek Sistemleri
- Şevlendirme ve/veya Kademelendirme
- Kazı Çalışmalarında Yeraltı Hatları (Gaz hattı, su hattı, enerji nakil hattı vb.) ile Temas Riski
- Kazıya İniş-Çıkış İçin Uygun İş Ekipmanı
- Kazıya Malzeme Düşme Riski
- Yeraltı ve yerüstü suyu girişi riski
- Kazı çukurunda havalandırma
- Şev Stabilite Analizi, Destek Sistemlerinin Statik Hesabı

konularının ve alt başlıklarının özel olarak irdelenmesini içerecek şekilde planlanmıştır.

SGK Başkanlığı tarafından yayımlanan ve Tablo 3’de yer alan iş kazası istatistikleri de 2023 Yılında Yapı İşyerlerinde Gerçekleştirilecek Programlı Teftişlere ilişkin hazırlık aşamasında değerlendirilmiştir.

Tablo 3 2023 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2022 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları (SGK İstatistikleri)

Teftiş Yapılan İl	İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran	Ölümlü İş Kazası Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran
Adana	10.189	17	43	28
Afyonkarahisar	2.117	4	4	3
Aksaray	1.712	3	7	5
Amasya	1.423	2	1	1
Ankara	38.459	65	99	65
Antalya	32.535	55	65	43
Aydın	7.193	12	15	10
Balıkesir	5.788	10	23	15
Bartın	1.553	3	48	32
Bilecik	5.085	9	7	5
Bolu	4.448	8	10	7
Burdur	874	1	5	3
Bursa	32.674	55	66	44
Çanakkale	3.305	6	6	4
Çorum	2.226	4	5	3
Denizli	9.512	16	26	17

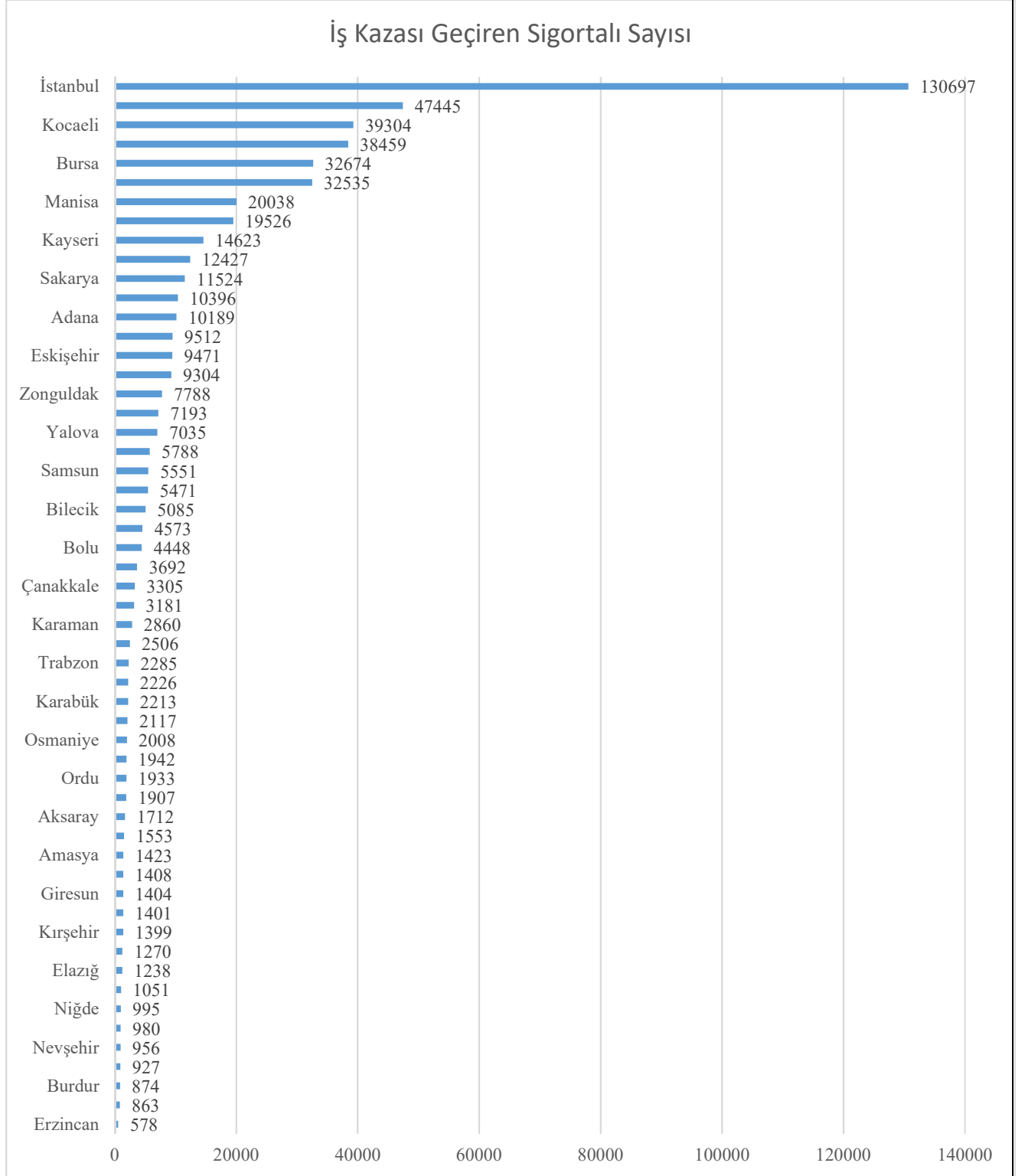
T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş Yapılan İl	İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran	Ölümlü İş Kazası Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran
Düzce	4.573	8	9	6
Edirne	1.907	3	7	5
Elazığ	1.238	2	9	6
Erzincan	578	1	2	1
Erzurum	1.942	3	10	7
Eskişehir	9.471	16	17	11
Giresun	1.404	2	8	5
Isparta	1.270	2	5	3
İstanbul	130.697	222	245	162
İzmir	47.445	81	93	61
Karabük	2.213	4	7	5
Karaman	2.860	5	5	3
Kastamonu	1.401	2	8	5
Kayseri	14.623	25	29	19
Kırıkkale	980	2	4	3
Kırklareli	3.181	5	8	5
Kırşehir	1.399	2	5	3
Kocaeli	39.304	67	58	38
Konya	12.427	21	41	27
Kütahya	5.471	9	9	6
Manisa	20.038	34	31	20
Mersin	10.396	18	50	33
Muğla	9.304	16	23	15
Nevşehir	956	2	6	4
Niğde	995	2	7	5
Ordu	1.933	3	11	7
Osmaniye	2.008	3	6	4
Rize	863	1	7	5
Sakarya	11.524	20	13	9
Samsun	5.551	9	16	11
Sivas	2.506	4	25	16
Tekirdağ	19.526	33	23	15
Tokat	1.408	2	4	3
Trabzon	2.285	4	12	8
Uşak	3.692	6	6	4
Van	927	2	11	7
Yalova	7.035	12	8	5
Yozgat	1.051	2	5	3
Zonguldak	7.788	13	14	9
Toplam	588.823		1.517	

2023 Yılı Teftiş Programı'nda yer alan illerde 2022 yılında iş kazası geçiren sigortalıların illere göre dağılımı Şekil 8'de, ölümlü iş kazası sayılarının illere göre dağılımı Şekil 9'da yer almaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

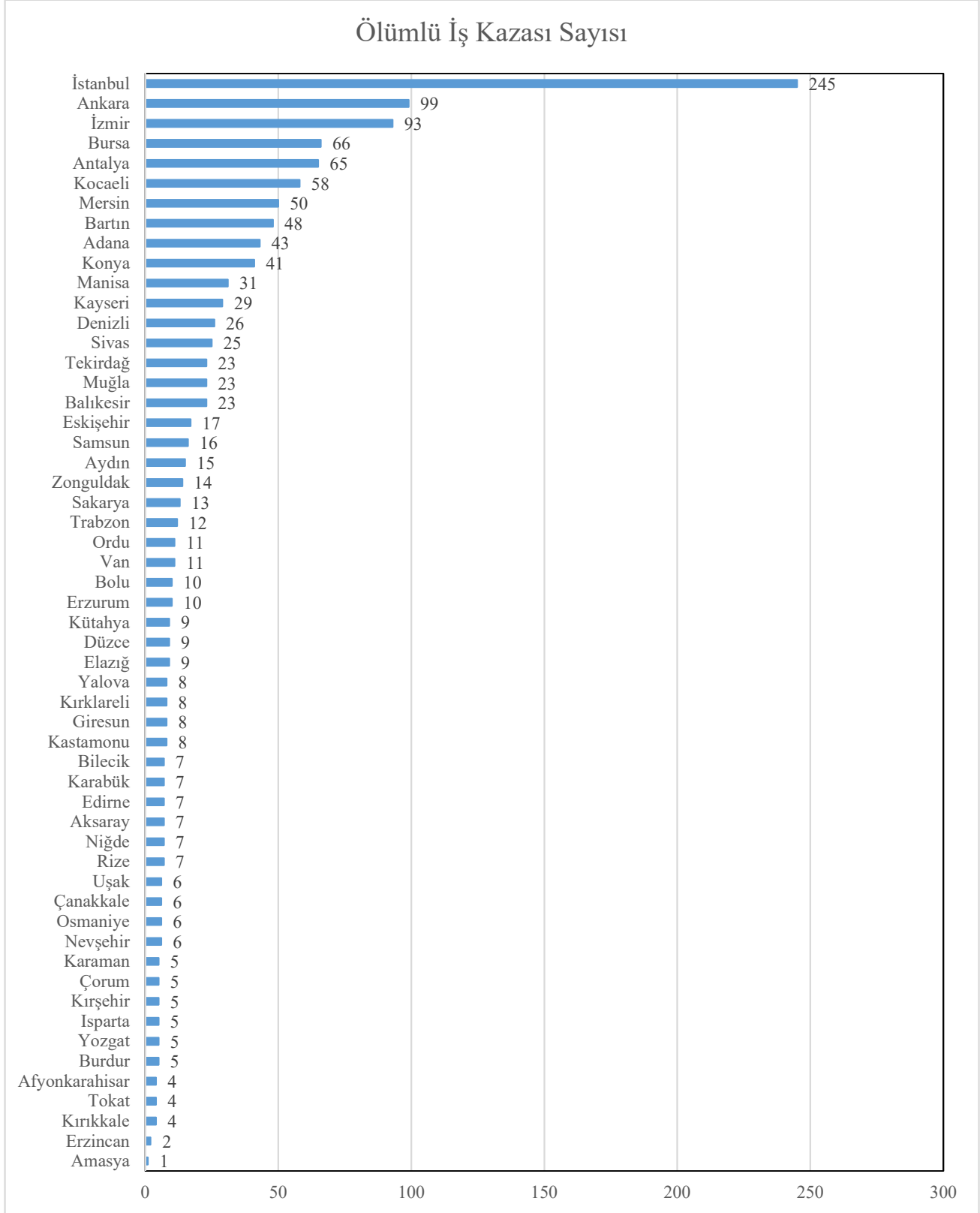

Şekil 8 2022 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalıların İllere Göre Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 9 Ölümlü İş Kazası Sayılarının İllere Göre Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2023 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilecek programlı teftiş kapsamında yer alan iller ve illere ait işyerlerinin belirlenmesinde 2022 yılı Haziran ve 2023 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerlerine ait liste elde edilmiş ve incelenmiş olup yapılan değerlendirmeler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

Söz konusu programlı teftişlere, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” göz önüne alınarak, Temmuz 2023 itibarıyla başlanılmasına karar verilerek ilgili teftiş faaliyetlerinin 2023 yılı sonu itibarıyla tamamlanması planlanmıştır.

2. TEFTİŞ AŞAMASI

2023 yılında yapı işyerlerinde teftişler, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” doğrultusunda, Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim ve Kasım-Aralık aylarında olmak üzere 3 dönemde 55 ilde, 5 Grup Başkanlığında 80 iş müfettişi ve 40 heyet ile gerçekleştirilmiştir.

2015/4 Sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberi doğrultusunda müfettişler tarafından görevli oldukları illerdeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde teftiş programlarında yer alan işyerleri ile ilgili dosya incelemesi yapılarak teftiş öncesinde işyerleri ile ilgili gerekli bilgiler edinilmiştir. Teftiş programı içerisinde yer alan işyerlerine ait adreslerde yapılan incelemelerde, ilgili işyerinin gayri faal olarak tespit edilmesi durumunda, ilgili Grup Başkanlıklarına bilgi verilerek, Grup Başkanlıklarınca teftiş programlarına yeni işyeri eklenmesi sağlanmıştır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca alınan karar gereği, Bakanlığımızın 2015/4 Sayılı Genelgesi eki İş Teftişi Rehberi'nin Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 1.15'inci maddesinde yer alan “*Yapılan teftiş esnasında, Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 4.4'üncü madde hükümleri çerçevesinde, mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi ve bunların işverence giderileceğinin beyan edilmesi halinde, mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda bir bildirim düzenlenerek işverene süre verilir. Söz konusu bildirim işveren veya vekiline tebliğ edilerek teftişe ara verilir. Teftiş, işverene verilen süre sonunda ve planlanan dönem içinde müfettiş tarafından belirlenen bir tarihte tamamlanır. Ancak, yapılan teftişlerde ara verme süresi her halde görev ve rapor devrine neden olmayacak şekilde uygulanır.*” hükümleri doğrultusunda söz konusu kapsamda yer alan işyerlerinde anılan hüküm çerçevesinde uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, teftişler esnasında işin durdurulmasına sebep olacak mevzuata aykırılıklar dışında, programlı teftişlerin birinci aşamasında

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

tespit edilmiş olan mevzuata aykırılıkların, işveren tarafından giderileceğinin beyan edildiği ve mevzuata aykırılıkların işveren tarafından giderileceğinin müfettiş tarafından takdir edildiği durumlarda bildirim düzenlemek suretiyle teftiş programını aksatmayacak şekilde teftişe ara verme uygulamasına gidilmiştir.

Bildirimde yer alan süre sonunda işyerinde gerçekleştirilen teftişte, bildirimde yer alan mevzuat aykırılıklarının giderilip giderilmediğine ilişkin denetim gerçekleştirilmiştir ve anılan süre sonunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar kapsamında gerekli idari işlemler gerçekleştirilmiştir. “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları”nda belirlenen her bir teftiş döneminde, teftiş programında yer alan işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerin tamamlanmasından sonra görevli müfettişler tarafından ilgili programlı teftiş raporları tanzim edilmiştir.

Grup Başkanlıkları tarafından verilen görevler doğrultusunda işyerlerinde gerçekleştirilen teftişler esnasında müfettişler tarafından, tespit edilen mevzuata aykırılıklarla birlikte programlı teftişin kapsamı, amacı ve hedefleri ile iş sağlığı ve güvenliği kavramı ve genel prensipleri, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler, meslek hastalıkları, iş kazaları, mesleki riskler ve iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hakkında işverenlere ve çalışanlara bilgilendirme yapılmıştır.

Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen teftişlerde, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25'inci maddesi uyarınca, işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması uygulamasına gidilmiştir. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan yapı işyerlerinde, risk değerlendirmesinin bulunmaması durumunda da iş durdurulmuştur.

İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25'inci maddesine göre işlem yapılması kanaati oluşmaması durumuyla birlikte işveren tarafından mevzuata aykırılıkların giderilmesine yönelik talepler olması ve tespit edilen mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda teftişe ara verilmesi uygulamasına gidilmiş ve anılan süreç sonunda giderilmeyen noksanlıklarla ilgili olarak idari para cezası uygulanması önerilmiştir. Bununla birlikte işverenin noksanlıkları uygun sürede giderilebileceğine dair müfettişte kanaat oluşmaması durumunda ise teftiş tek aşamada tamamlanmış ve tespit edilen mevzuata aykırılıklarla ilgili olarak idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftişler ağırlıklı olarak 2 müfettişten oluşan heyetler tarafından, Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim ve Kasım-Aralık olmak üzere toplam üç dönemde tamamlanmıştır. Bununla birlikte, 2024 yılı Şubat-Mart-Nisan aylarında, 2023 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişler ile ilgili hazırlanmış olan programlı teftiş raporları derlenerek teftiş faaliyetleri ve istatistiksel analizlerin yer aldığı işbu genel değerlendirme raporu hazırlanmıştır.

3. İSTATİSTİKLER

2023 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen teftişlerde denetimi gerçekleştirilen işyerlerinde iyileştirme oranı yaklaşık %78 olarak hesaplanmıştır.

3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler

“2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” çerçevesinde 867 işyerinde teftiş gerçekleştirilmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişi yapılan iş yerlerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili olarak; 867 işyerinde iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirme yükümlülüğü, 346 işyerinde ise iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturulması gerektiği tespit edilmiştir.

3.2. Çalışan Bilgilerine İlişkin İstatistikler

2023 yılında 867 yapı işyerinde, iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen teftişlerde 26.566 erkek çalışan, 1.326 kadın çalışan olmak üzere toplam 27.892 çalışana, 79 çırak ve 32 stajyere ulaşılmış olup denetimi gerçekleştirilen iş yerlerinde iyileştirme oranı yaklaşık %78 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan teftişlerde illere göre ulaşılan çalışan sayıları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 2023 Yılı Programlı Teftişlerinde İllere Göre Ulaşılan Çalışan Sayıları

Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı
Adana	866	Burdur	71	Giresun	103	Kocaeli	1239	Sakarya	340
Afyonkarahisar	84	Bursa	1.585	Isparta	362	Konya	1239	Samsun	372
Aksaray	144	Çanakkale	200	İstanbul	2.950	Kütahya	769	Sivas	334
Amasya	244	Çorum	187	İzmir	1.156	Manisa	454	Tekirdağ	651
Ankara	4.804	Denizli	359	Karabük	80	Mersin	519	Tokat	61
Antalya	493	Düzce	239	Karaman	25	Muğla	290	Trabzon	175

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı
Aydın	1.017	Edirne	72	Kastamonu	43	Nevşehir	286	Uşak	111
Balıkesir	1.127	Elazığ	237	Kayseri	350	Niğde	290	Van	408
Bartın	73	Erzincan	403	Kırıkkale	143	Ordu	91	Yalova	155
Bilecik	90	Erzurum	640	Kırklareli	47	Osmaniye	673	Yozgat	217
Bolu	41	Eskişehir	498	Kırşehir	57	Rize	12	Zonguldak	416

3.3. Teftiş Sonucuna İlişkin İstatistikler

3.3.1. Genel İstatistikler

Programlı teftiş sonucunda teftişi gerçekleştirilen 867 adet işyerinden 522 adet işyerine tespit edilen mevzuata aykırılıklar için idari para cezası önerilmiştir. 62 adet işyerinde ise işin durdurmasına karar verilmiştir.

Çalışma planı ile belirlenen 55 ilde teftiş programına alınan işyeri sayısı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5 İllere Göre Teftiş Programına Alınan İşyeri Sayısı

İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı
Adana	15	Burdur	3	Giresun	4	Kocaeli	35	Sakarya	15
Afyonkarahisar	2	Bursa	55	Isparta	12	Konya	43	Samsun	15
Aksaray	7	Çanakkale	5	İstanbul	96	Kütahya	11	Sivas	7
Amasya	5	Çorum	10	İzmir	58	Manisa	18	Tekirdağ	28
Ankara	129	Denizli	16	Karabük	6	Mersin	4	Tokat	3
Antalya	27	Düzce	5	Karaman	5	Muğla	12	Trabzon	8
Aydın	24	Edirne	3	Kastamonu	7	Nevşehir	10	Uşak	3
Balıkesir	31	Elazığ	7	Kayseri	11	Niğde	8	Van	8
Bartın	6	Erzincan	11	Kırıkkale	6	Ordu	6	Yalova	11
Bilecik	7	Erzurum	10	Kırklareli	2	Osmaniye	10	Yozgat	8
Bolu	2	Eskişehir	21	Kırşehir	4	Rize	2	Zonguldak	11

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3.2. Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin İstatistikler

Programlı teftişler dâhilinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların mevzuat dayanağı olan kanun ve yönetmelikler, tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı, giderilen mevzuata aykırılık sayısı ve giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı Tablo 6' da yer almaktadır.

Tablo 6 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilme oranı (%)
4857 sayılı İş Kanunu	-	10	-	-	-
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	466	68	415	51	89
İş sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	220	5	207	13	94
Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik	1	-	1	-	100
İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	430	13	417	13	97
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	12	-	12	-	100
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	30	4	27	3	90
Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	1	-	1	-	100
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	2521	129	2.165	356	86
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	68	9	67	1	99
İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analizi Yapan Laboratuvarlar Hakkında Yönetmelik	1	-	1	-	100
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	34	-	33	1	97
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	48	6	47	1	98

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilme oranı (%)
İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	96	11	92	4	96
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	19	4	18	1	95
Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	160	25	139	21	87
Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	28	3	28	-	100
Tozla Mücadele Yönetmeliği	14	-	14	-	100
Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	9.524	451	7.579	1.945	80
Toplam	13.673	738	11.263	2.410	82

Programlı teftiş kapsamında toplam 62 adet işyerinde durdurma kararı uygulanmış olup durdurulan işyeri sayısının illere göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7 Durdurulan İşyeri Sayısının İllere Göre Dağılımı

İl	Durdurulan İş Yeri Sayısı
Adana	4
Ankara	9
Balıkesir	2
Bursa	3
Denizli	1
Düzce	2
Elazığ	3
Erzincan	1
Isparta	2
İstanbul	10
İzmir	3
Kırıkkale	2
Kocaeli	4
Konya	4
Manisa	2

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İl	Durdurulan İş Yeri Sayısı
Nevşehir	3
Ordu	2
Samsun	2
Tekirdağ	3
Toplam	62

Teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklardan giderilmeyenler için idari para cezası önerilmiş olup idari para cezalarına ait bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Önerilen İdari Para Cezası

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen Mevzuata Aykırılık Sayısı	İdari Para Cezası
4857 sayılı İş Kanunu	-	695.020
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	51	3.401.915
İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	13	290.810
“İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	13	414.889
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	3	151.222
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	356	8.348.211
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	1	158.977
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	1	15.510
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	1	147.345
İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	4	329.890
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	1	116.325

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen Mevzuata Aykırılık Sayısı	İdari Para Cezası
Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	21	806.516
Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	-	54.285
Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	1.945	40.034.928
Toplam	2.410	54.965.843

3.3.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar

Teftişlerde tespit edilen ve giderilmeyen mevzuata aykırılıklar nedeniyle ilgili yasal dayanaklar çerçevesinde kurum ve kuruluşlara yapılan suç duyurusu ve ihbarlara ilişkin bilgiler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 Suç Duyurusu ve İhbarlara İlişkin Bilgiler

Tespit Edilen Durum	Kanuni Dayanak (Kanun Md. vb.)	Tespit Yapılan İşyeri Sayısı	Suç Duyurusunda Bulunulan Kurum/Kuruluş
Durdurma kararına muhalefet	5326 sayılı Kabahatler Kanunu (Md.15)	2	-İlgili Cumhuriyet Başsavcılığı
Yabancı uyruklu çalışan	6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu (Md.6/2)	6	- Göç İdaresi Başkanlığı - Gelir İdaresi Başkanlığı -Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

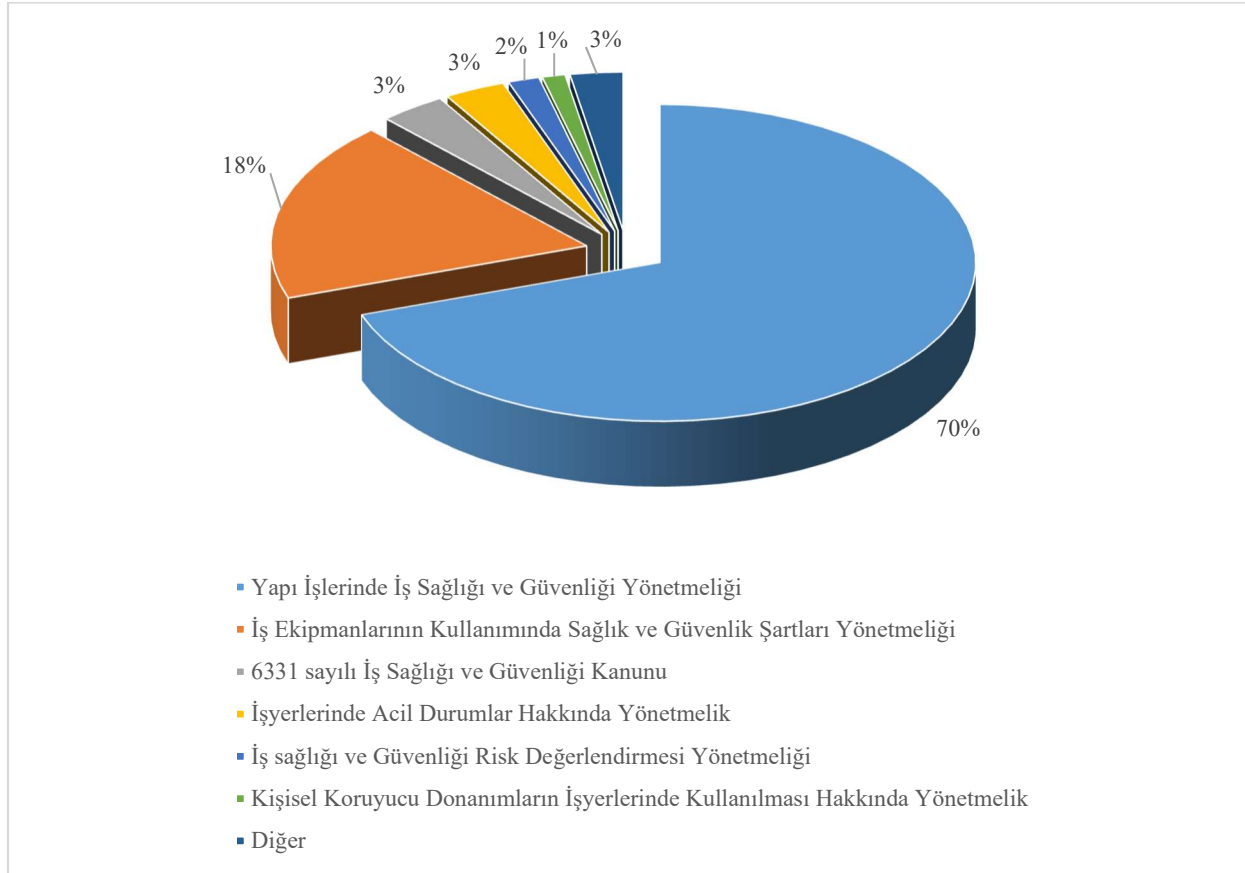

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR

İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların analizi yapıldığında; tespit edilen mevzuata aykırılıkların; %3'ünü "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu", %70'ini "Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği", %18'ini "İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği", %3'ünü "İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik", %2'sini "İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği", %1'ini "Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik" konu başlıklarının oluşturmakta olduğu, %3'lük dilimin ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun ilgili diğer yönetmeliklerinin toplamına karşılık geldiği görülmektedir.

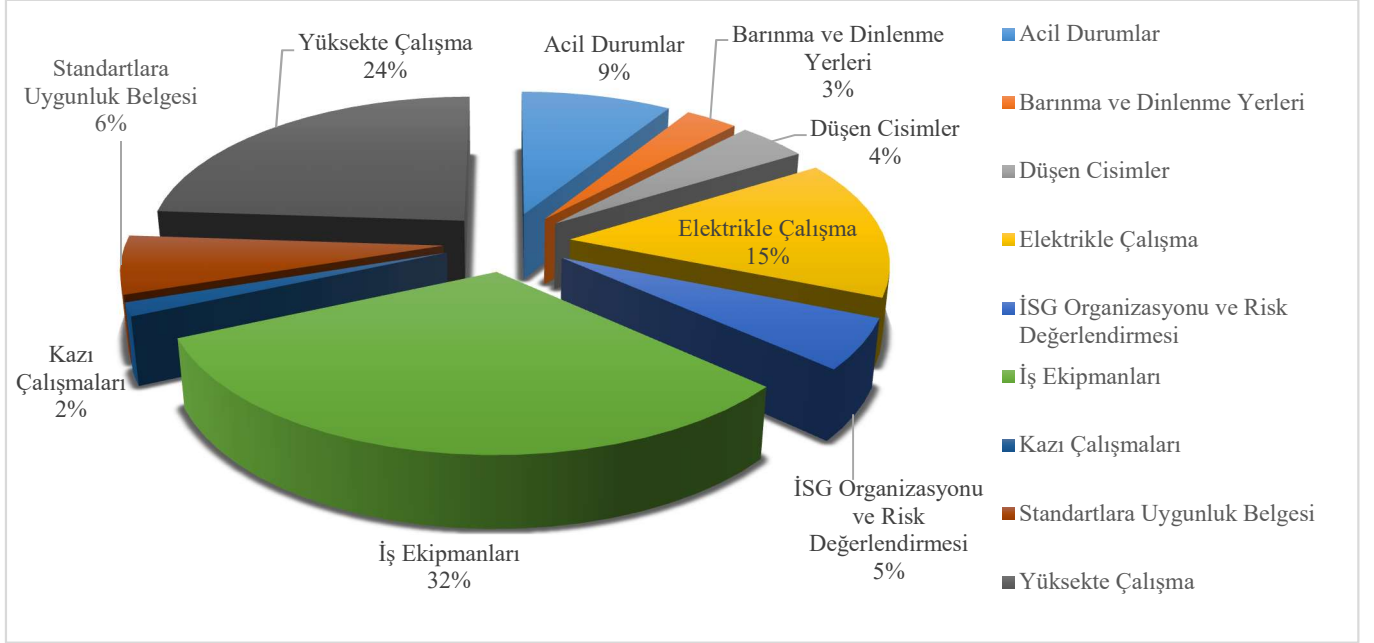
Tespit edilen mevzuata aykırılıkların ilgili yönetmeliklerinin oransal dağılımı Şekil 10'da, konu bazında oransal dağılımına ise Şekil 11'de yer verilmiştir.

Şekil 10 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların İlgili Yönetmeliklerinin Oransal Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 11 2023 Yılında Yürütülen Programlı Teftiş Kapsamında Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların Konu Bazında Dağılımı

Yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar uygulama esaslarında belirlenen konu başlıklarına göre değerlendirildiğinde; %32'sini "İş Ekipmanları", %24'ünü "Yüksekte Çalışma", %15'ini "Elektrikle Çalışma", %9'unu "Acil Durumlar" başlıklarının oluşturduğu görülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

IV. BÖLÜM SONUÇ

1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME

2023 yılında yapı işyerlerinde programlı teftişler, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” doğrultusunda, Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim, Kasım-Aralık aylarında olmak üzere 3 dönem boyunca 55 ilde 80 iş müfettişi ile 867 yapı işyerinde gerçekleştirilmiştir.

2. Bölüm’de detaylı olarak açıklandığı üzere programlı teftiş kapsamında yürütülen bazı teftişler tek aşamada bazıları ise ikinci aşamada tamamlanmıştır. İlk aşama teftişte tespit edilen mevzuata aykırılıkların 2. aşama teftişte işveren tarafından giderilme (iyileştirme oranı) oranı %82’dir. Ancak yapı işyerlerinde imalat ilerledikçe, alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemleri değişiklik gösterebileceğinden 2 aşamalı teftişlerde yeni tespitler de yapılmaktadır. Bu bağlamda 2. aşama teftişlerde yeni mevzuata aykırılık tespiti de mümkün olduğundan teftiş neticesinde tespit edilen yeni mevzuata aykırılıklar da dâhil edilerek yapılan hesaplama neticesinde teftişlerin sonucundaki **iyileşme oranının %78** olduğu görülmüştür.

Yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar uygulama esaslarında belirlenen konu başlıklarına göre değerlendirildiğinde; %32’lik oran ile en fazla mevzuata aykırılık tespit edilen konu başlığının “İş Ekipmanları” olduğu, onu %24’lük oran ile “Yüksekte Çalışma” ve %15’lik oran ile “Elektrikle Çalışma” başlıklarının takip ettiği görülmüştür.

Programlı teftişlerde ilk aşamada tespit edilen ve ikinci aşama teftişler sonucunda giderilmediği tespit edilen mevzuat aykırılıkların nedenlerinin; yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin hızlı bir şekilde yürütülmesi sonucu daha önce alınan tedbirlerin kalıcılığının sağlanamaması, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin imalat hızına yetişememesi, işyerlerinde asıl işveren ile alt işverenler arasındaki koordinasyon eksikliğinin bulunması, işverenin veya işveren tarafından görevlendirilen kişilerin sürekli olarak şantiyede bulunmamasından dolayı gözetim ve denetim eksikliğinin bulunması, işverenin veya işveren tarafından görevlendirilen kişilerin iş sağlığı ve güvenliği konusuna karşı yeterli duyarlılığı göstermemesi, alt işveren çalışanlarının değişim sıklığının fazla olması ve çalışanların işe giriş çıkışlarında yaşanan yoğunluk, yapı işlerinin kısa süreli ve geçici işler olması nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği bakımından yeterli özenin gösterilmemesi olduğu değerlendirilmektedir.

Yapı işyerlerinde ciddi yaralanma ve ölüme sebebiyet verebilecek iş kazaları ile ramak kala olaylarla ilgili farkındalığın artırılması için bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerinin belirli aralıklarla etkin ve verimli bir şekilde düzenlenmesi, ayrıca çalışan değişim sıklığının ve işyeri ortamının sürekli değişmesi

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği şartlarının sürdürülebilirliğini sağlamak üzere iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin işyerlerinde uygulanması gerekmektedir.

2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

2023 yılında yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen programlı teftişlerin yürütüm sürecinde, Grup Başkanlıkları bünyesinde bulunan ve programlı teftişlerde görev alan müfettişler ile uygulama esasları çerçevesinde belirlenen esaslar kapsamında saha yansımaları da değerlendirilerek gerekli istişarelerde bulunulmuş ve bir sonraki sene aynı sektörde yürütülmesi öngörülen programlı teftişlere ilişkin öneriler değerlendirilmiştir.

3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ

Çalışma yaşamında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için öncelikle toplumda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşması gerekmektedir. Düzenlemeler mevzuat ile hukuki güvence altına alınsa da iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin uygulamaların etkinliği ancak iş güvenliği kültürünün oluşturulması ile sağlanacaktır. Toplumda iş güvenliği kültürünü oluşturabilmek adına birçok yasal düzenleme yapılmakta ve bu düzenlemelere uyulup uyulmadığı da denetlenmektedir. Bunun yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği konusunun işyerlerindeki önemi ülkemizde gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği kültürü çocuklara küçük yaşlarda verilmeli ve bu bilinçlendirmeye ilkökul çağında başlanmalıdır. Böylece yeni nesiller iş sağlığı ve güvenliği konusunda daha bilinçli ve farkındalığı yüksek bireylerden oluşacaktır. Ayrıca üniversitelerin inşaat mühendisliği, inşaat teknikerliği, yapı öğretmenliği, mimarlık, vb. fakülte ve bölümlerinin ders müfredatlarında iş sağlığı ve güvenliğine zorunlu ders olarak yer verilmesi, bu konudaki bilinçlenmenin sahaya yansımalarına katkısının olacağı değerlendirilmektedir.

İşyerlerinde yapılan teftişlerde; ilk dikkati çeken husus en kısa sürede inşaatın tamamlanmaya çalışılması, genellikle iş sağlığı ve güvenliğinin öncelik olarak değerlendirilmemesi, çoğu işyerinde ise teftiş yapılana dek herhangi bir önlem alınmadan çalışmalara başlanması ve devam edilmesidir. Özellikle yapı işyerindeki işverenlerde iş sağlığı ve güvenliği önlemi almak için işyerine müfettişin denetim için gelmesinin beklenildiği görülmektedir. Yapı işlerinin genellikle kısa sayılabilecek sürelerde bitmesi ve işveren tarafından geçici işyeri olarak değerlendirilmesi sebebiyle bir sanayi tesisinde iş güvenliğine gösterilen özene yapı işyerlerinde rastlamak mümkün olmamaktadır. Teftişlere ara verildiği durumlarda genel olarak tespit edilen mevzuata aykırılıkların verilen süre içerisinde giderilmesi sağlansa bile teftişin sonlandırılmasına müteakip işverenler tarafından bu önlemlerin sürekliliğinin sağlanmadığı görülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Bilindiği üzere, iş müfettişlerinin çalışma ortamına yönelik tespitleri, mevcut mevzuat çerçevesinde ve teftiş süresince belirli bir döneme ait yapılan gözlemler ve incelemelerle sınırlıdır. Yapı işlerinde işyeri çalışma ortamı sürekli değişmektedir. İşyerinde mevcut ve ortaya çıkması muhtemel riskleri belirleyecek, bunlara karşı uygun koruma tedbirlerini planlayacak ve hayata geçirecek olan işverenlerdir. Teftişlerde işyerinde mevzuata aykırılık bulunmadığının tespit edilmiş olması, o işyerinde teftişlerden sonra hatta teftiş sürecinde dahi kaza olmayacağı anlamına gelmemektedir. Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinde istikrar için esas olan işverenler tarafından işlerliği olan iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kurulması, iş sağlığı ve güvenliği alanında belirli politika ve hedefler doğrultusunda belirlenecek tehlike ve risklerin en hızlı şekilde etkili önlemlerle ortadan kaldırılması ve bu sistemin etkinliğinin sağlanmasıdır. İşyerlerinde etkili ve kalıcı önlemlerin alınabilmesi için kullanılan ekipmanların ve koruyucu donanımların ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğu, iş ekipmanlarının çağın gerekliliklerine uygun teknolojiye sahip olması oldukça önemlidir. Standartlara uygun ürün kullanımı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği seviyesinin iyileştirilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bazı işyerlerinde işverenlerin bu konuya yaklaşımı olumlu olduğu halde, ekonomik vb. sebeplerle standartlara uygun ekipman ve koruyucu donanım temininde zorluklar yaşandığı da gözlemlenmektedir.

Teftişlerde belirgin olarak asıl işveren çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği koşullarının alt işveren çalışanlarına nazaran daha iyi şartlarda olduğu, alt işveren sayısı arttıkça işyerinde iş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalarda koordinasyonun sağlanmasının güçleştiği, bu durumun da işyerinde iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

3.1. Mevzuatla İlgili Öneriler

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin 8'inci maddesinin 2'nci bendinde "*İşveren veya proje sorumlusu, yapı işine başlamadan önce projenin hazırlık aşamasında, sağlık ve güvenlik planını hazırlar veya hazırlanmasını sağlar.*" hükmü yer almaktadır. Söz konusu yükümlülük 2003 yılından bu yana yapı işyerleri için bir gereklilik olduğu halde, çoğu işyerinde bu planların hazırlanmadığı görülmektedir. Yönetmelikte de belirtildiği üzere bu plan; muhtemel risklerin değerlendirilip yapı işi süreci boyunca sağlık ve güvenlik ile ilgili alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin ve bunlara ilişkin işlerin ne zaman ve kim tarafından yapılması gerektiğinin belirlendiği, aynı yapı sahasında faaliyet gösterecek farklı işverenler, alt işverenler, kendi nam ve hesabına çalışan kişiler ve farklı çalışma ekipleri arasında sağlık ve güvenliğe dair hususların koordinasyonunun sağlanması amacıyla hazırlanması gereken bir plandır. Daha da önemlisi sağlık ve güvenlik planının yapım faaliyetleri başlamadan önce proje hazırlık döneminde yapılması gerekmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Bu doğrultuda, konusu itibariyle farklı kurumların görev ve faaliyet alanına giren mevzuatta yapılacak değişikliklerle yapım işinin başlayabilmesi (ruhsat alınabilmesi) için sağlık ve güvenlik planı hazırlanmış olması ve iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri ile sözleşme yapılmasının birer ön şart haline getirilerek yapı denetim kuruluşlarının söz konusu plan ve sözleşmelere erişim sağlayabilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

3.2. Kurum/Kuruluşlar ile ilgili Görüşler

4708 sayılı Yapı Denetimleri Hakkında Kanun'un 2/f maddesinde yapı denetim kuruluşlarının görevleri arasında; "İşyerinde çalışmaların, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre düzenlenmesi gereken sağlık ve güvenlik planına uygun olarak yapıldığını kontrol etmek ve gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyarmak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne bildirmek." yükümlülüğü de yer almaktadır. Ancak yapı denetim kuruluşlarının bu yükümlülüğü yerine getirme oranları neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu konuyla ilgili olarak yapı denetim kuruluşlarının bu yükümlülüklerini yerine getirme konusunda farkındalıklarının artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün etkin ve verimli bir şekilde oluşturulması sadece gerçekleştirilen teftişler neticesinde ulaşabilecek bir sonuç değildir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda katkıda bulunabilecek tüm taraflar (iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve konuyla ilgisi olan diğer sosyal taraflar vb.) ile birlikte çalışılması, yapı işyerlerinde ulaşılması hedeflenen iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeni anlayışlar ortaya çıkması konusunda büyük faydalar sağlayacaktır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KAYNAKÇA

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 28339, 30/06/2012

4857 sayılı İş Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 25134, 10/06/2003

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, T. C. Resmi Gazete, 24461, 13/7/2001

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 28786, 05/10/2013, T.C. Resmi Gazete, Değ.30642.4.M, 31/12/2018

2015/4 sayılı Genelge eki İş Teftiş Rehberi

2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu Yıllık İstatistikleri, 2012-2022

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarında 2023 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri Kapsamında Görevlendirilmiş Müfettişlerin Teftişlerinden Elde Edilen Veriler